visame plote iki projektinio gylio fiksuoti XX a. žvyro, smulkių griuvenų, pilkos žemės, akmens anglies šlako sluoksniai. Paskutinė lietaus nuotekų surinkimo trasa 9 nutiesta į vandens surinkimo talpą iš šventoriaus ŠV kampo. Tačiau trasa ne iškasta, o pilant naują šventoriaus dangos pagrindą suformuotas 25 cm gylio trikampio formos griovys. Archeologinių tyrimų metu Šv. Jurgio Kankinio bažnyčios V šventoriuje užfiksuoti supiltiniai XVII–XIX a. kultūriniai sluoksniai.

The W Churchyard of the Church of St George the Martyr in Kaunas

An excavation (85.8 m^2) and field survey (685 m^2) were conducted during maintenance work at the site of W Churchyard of the Church of St George the Martyr in Kaunas (Fig. 1). A 19th–20th-century mixed soil layer up to 70 cm thick was identified near the church's W wall. A thickening of the church's foundation was found at H_{abs} 26.52–26.85 m (Figs. 2–6). The cultural layers at the site of the rainwater infiltration tank had been destroyed to a depth of 1.4 m. Below that, to a depth of 2.2 m, were found fill layers of sand and construction rubble, which, based on the finds, date to the 17th–19th centuries. Fieldstone paving remnants and 9 *in situ* floor bricks were discovered in the rainwater sewer trench dug near the N wall of the monastery workshops (Fig. 7). The investigation identified 17th–19th-century fill cultural layers in the W churchyard of the Church of St George the Martyr.

During the landscaping of the W churchyard, a 40–50 cm thick layer of soil, thinning towards the W, was removed in a 685 m^2 area, revealing 20th-century layers of gravel, fine rubble, grey soil, and coal slag.

Monika Žėkaitė

Ilguvos Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios ir varpinės aplinka

2021 m. atlikti žvalgomieji tyrimai Ilguvos Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios (UK 1612) ir varpinės (UK 16101) aplinkoje (Šakių r., Kriūkų sen.), atidengti objektų pamatai konstrukciniams tyrimams. Ištirti 4 šurfai ir viena perkasa. Šurfai 1–2 tirti atidengiant varpinės pamatus, šurfas 3 tirtas bažnyčios rūsyje, šurfas 4 ir perkasa 1 tirti atidengiant bažnyčios pamatus. Iš viso archeologinių tyrimų metu ištirtas 16,75 m^2 dydžio plotas. Šių tyrimų metu po velėna ir juodžemiu vietomis rastas įžemis arba iki 20–75 cm storio skirtingų struktūrų žemių sluoksniai, suformuoti greičiausiai XX a.

Anksčiau bažnyčios aplinkoje archeologiniai tyrimai nevyko. Tyrimų vietoje XVIII a. pabaigoje – XX a. I pusėje susiformavo dvaro sodybos planinė struktūra, kurią sudaro dvaro sodyba su dvarininko namu centrinėje dalyje, gyvenamaisiais ir ūkiniais pastatais teritorijos P ir ŠV dalyse bei Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčia su jai priklausiančiais pastatais V dalyje: varpine, klebonija ir špitole. 1765 m. pastatyta medinė bažnyčia. 1768 m. dokumentuose minima ir dvaro teritorijoje stovėjusi koplyčia. Po 1813 m. liepos 12 d. gaisro dabartinė bažnyčia pastatyta ant tų pačių senosios bažnyčios pamatų. Senoji bažnyčia buvo taip pat medinė, dengta lentelėmis (gontais), su grindimis iš lentų. Virš portalo buvo iškeltas bokštas, kuriame įrengta varpinė.

Šurfuose 1–2 varpinės akmens pamatų apačia pasiekta 35–70 cm gylyje. Įžemis (molis, molingas smėlis) fiksuotas po pamatų apačia arba 20–80 cm gylyje. Šurfe 3 rūsio pamatai neįgilinti, po paviršiuje matomais akmenimis fik-

1 pav. Įkapės kape 4. M. Žėkaitės nuotr.

Fig. 1. Grave goods in Burial 4.

suotas molis. Bažnyčios pamatai atidengti šurfe 4 ir perkasoje 1. Jie įgilinti iki 35–60 cm. Šurfe 4 plytų ir akmens pamatai įgilinti iki 45–60 cm gylio nuo šurfo paviršiaus. Įžemis (rusvas–rausvas molis) pasiektas po pamatais arba 45–90 cm gylyje (po XX a. II pusės sluoksniu).

Perkasoje 1 akmens pamatai įgilinti iki 35–60 cm gylio nuo perkasos paviršiaus. Įžemio horizontas (rusvas–rausvas molis arba molingas smėlis su žvirgždo priemaiša) pasiektas po pamatais arba paviršiniais sluoksniais – apie 20–30 cm gylyje. Minėtos perkasos centrinėje dalyje nuimant velėną rastas akmeninis latakas, kuris matėsi ir už perkasos, jos P dalyje žemės paviršiuje. Perkasos V dalyje po velėnos sluoksniu rastas buvusio takelio kraštas, kurį užbaigia netašytų akmenų eilė.

Šurfe 4 ir perkasoje 1 rasti 7 palaidojimai, datuojami XVII–XVIII a. viduriu (iki pastatant medinę bažnyčią 1765 m). Palaikai atidengti 1,2–1,55 m gylyje. Mirusieji galvomis orientuoti į V, tik kape 1 palaidotos moters – į R. Keturiuose kapuose aptikta rožinio fragmentų (kapai 1, 2, 4, 5), vienas iš jų su kryželiu (kapas 5), o kitas su kryželiais su nukryžiuotojo atvaizdu bei medalikėliu (kapas 4) (1 pav.). Įkapės rastos kaklo–krūtinės srityje, tik kapo 2 atveju rožinis įdėtas į rankas, kurios sudėtos dubens srityje. Mirusieji laidoti mediniuose karstuose. Kapuose 1, 3, 4 palaidotos moterys, kurios buvo 20–44 m. amžiaus, kapuose 2 ir 5 – vyrai, daugiau kaip 30 m. amžiaus, o kapuose 6 ir 7 rasti 0–2 m. amžiaus vaikų palaidojimai.

Kapo 4 skeletas dubens skirtyje suardytas čia prieš pora metų įrenginėjant žaibolaidžio

2 pav. Perkasoje 1 rastas kapas 4, kuris suardytas įrengiant žaibolaidžio įžeminimą iš V. M. Žėkaitės nuotr.

Fig. 2. Burial 4, which was disturbed during the installation of the lightening rod ground, as seen from the W in Trench 1.

įžeminimo tinklus (2 pav.). Tarp permaišytų žemių rastas greičiausiai XX a. pradžios medalikėlis su tekstu: „Širdie Jėzaus pasigailėk mūsų“ ir Jėzaus atvaizdas. Kitoje pusėje – Marija su Kūdikiu ir tekstas: „Karaliene Šv. Skaplier melskis už mus“. Kapas 2 palenda po betoniniu XX a. I pusėje įrengtu pamatu, kuris naudotas kaip anga žibalui į rūsį pilti. Kapai 4, 5, 7 palenda po bažnyčios pamatu.

In the Vicinity of Church of the Discovery of the Holy Cross and its Belltower in Ilguva

The 2021 field evaluation in the vicinity of the Ilguva church and belltower (Šakiai District, W Lithuania) saw the excavation of 16.75 m^2. The test pits and trenches exposed stone foundations that were up to 70 cm thick. Test Pit 4 and Trench 1 yielded 7 burials dating to the 17th – mid-18th centuries (up until the construction of the wooden church in 1765). The heads were to the W except for the female in Burial 1 whose head was to the E. All had been interred in wooden coffins. The remains were uncovered at a depth of 1.2–1.55 m. Burials 1, 3, and 4 contained females, Burials 2 and 5 males, and Burials 6 and 7 minors 0–2 years old. 4 burials contained rosaries (Burials 1, 2, 4, 5), one added a cross (Burial 5), and another a cross and a medallion (Burial 4) (Figs. 1–2).

Monika Žėkaitė, Linas Girlevičius

Švč. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčios Vilniuje aplinka

2021 m. tęsti archeologiniai tyrimai prie Vilniaus Švč. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčios (UK 1093) Vilniuje, Savičiaus g. 15. Tyrimai vyko bažnyčios aplinkoje, prie PV jos dalies, neišlikusios žiemos zakristijos pamatų vietoje. Siekta nustatyti tikslią šio neišlikusio bažnyčios priestato vietą. Manyta, kad zakristijos liekanos gali būti stipriai apardytos tarybiniu laikotarpiu vykusių inžinerinių tinklų ir kitų statybų metu. Todėl tyrimus numatyta atlikti tik tose vietose, kurios yra svarbios nustatant buvusios zakristijos parametrus, bet būtų atokiau nuo šiuolaikinių inžinerinių tinklų trasų. Siekta nustatyti tikslias Švč. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčios žiemos zakristijos liekanų vietas, taip pat nustatyti, ar tiriamosiose vietose esama archeologijos vertybių – archeologinio sluoksnio, archeologinių struktūrų; atidengti bažnyčios priestato liekanų požemines konstrukcijas jų įvertinimui.

Didesnės apimties tyrimai šioje bažnyčioje ir artimiausioje jos aplinkoje, t. y. prie pamatų, rūsio sienų, atlikti 2020 m. (T. Bajarūnas) (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 307–311). Buvo ištirtos 5 perkasos (59 m^2). Įžemis tirtoje teritorijoje yra 0,8–3,4 gylyje. Ankstyviausi kultūrinio sluoksnio horizontai datuojami XIV a. pabaiga – XV a., tačiau jie aptikti tik prie bažnyčios PR dalies tirtoje perkasoje 3. Bažnyčios rūsyje tirtoje perkasoje 1 aptiktas XVIII a. datuojamas varpas, žmonių kaulų iš suardytų kapų. Rūsyje tirtoje perkasoje 2 aptiktas XX a. I puse datuojamų plytomis grįstų grindų fragmentas. Perkasoje 3 tirtas nuo 80 cm storio kultūrinis sluoksnis, atkasti arkiniai bažnyčios pamatai. Prie bažnyčios Š fasado tirtoje perkasoje 4 aptiktas apie 1 m gylyje esantis mūrinis 2 m pločio ir nenustatyto ilgio požeminis statinys – galbūt laidojimui skirtas iki šiol nežinomas rūsys. Perkasos 4 išpjovoje aptikti XVIII ar XIX a. datuojami 2 kapai, įžemis dalyje perkasos pasiektas nuo 2,2 m gylio. Prie bažnyčios V dalies tirtoje perkasoje 5 aptikta XVI a. ar XVII a. I puse datuojamo gana gerai išlikusio mūrinio pastato liekanų, kasti XVII